

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący)

SSN Anna Dziergawka

SSN Adam Roch (sprawozdawca)

Protokolant Monika Zawadzka

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jarosława Szuberta
w sprawie **K.C.**

wobec którego umorzono postępowanie o przestępstwo z art. 271 § 3 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 5 lutego 2025 r.,

kasacji wniesionej przez prokuratora na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 17 maja 2024 r., sygn. akt VI Ka 247/24,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Pszczynie

z dnia 2 lutego 2024 r., sygn. akt II K 448/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Katowicach w postępowaniu
odwoławczym.**

Anna Dziergawka

Ryszard Witkowski

Adam Roch

UZASADNIENIE

K.C. oskarżony został przez prokuratora z Prokuratury Okręgowej w Gliwicach o to, że:

- 1) w dniu 14 października 2005 roku w P., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w nieustalonej wysokości, będąc osobą uprawnioną do wystawienia dokumentu jako Kierownik Ośrodka Szkolenia Kierowców, udzielił pomocy E.C. w wyłudzeniu w Starostwie Powiatowym w P. poświadczenia nieprawdy w postaci decyzji administracyjnej o wydaniu mu, jako osobie, która spełnia określone przepisami prawa wymogi, prawa jazdy kategorii C+E poprzez wystawienie zaświadczenia nr [...], stwierdzającego w swej treści nieprawdę o odbyciu przez E.C. w okresie od 19 grudnia 2002 roku do 14 października 2005 roku szkolenia teoretycznego w wymiarze 20 godzin na prawo jazdy kat. C+E, podczas gdy wyżej wymieniony nie odbył szkolenia teoretycznego na tę kategorię, tj. o przestępstwo z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 271 § 1 k.k.,
- 2) w dniu 16 sierpnia 2005 roku w P., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w nieustalonej wysokości, będąc osobą uprawnioną do wystawienia dokumentu jako Kierownik Ośrodka Szkolenia Kierowców, udzielił pomocy M.B. w wyłudzeniu w Starostwie Powiatowym w P. poświadczenia nieprawdy w postaci decyzji administracyjnej o wydaniu mu, jako osobie, która spełnia określone przepisami prawa wymogi, prawa jazdy kategorii C+E poprzez wystawienie zaświadczenia nr [...], stwierdzającego w swej treści nieprawdę o odbyciu przez M.B. w okresie od 15 lipca do 16 sierpnia 2005 roku szkolenia teoretycznego w wymiarze 20 godzin oraz szkolenia praktycznego w wymiarze 25 godzin na prawo jazdy kat. C+E, podczas gdy wyżej wymieniony odbył szkolenie w mniejszym wymiarze godzin, tj. o przestępstwo z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 271 § 1 k.k.,
- 3) w dniu 6 maja 2009 roku w P., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w nieustalonej wysokości, będąc osobą uprawnioną do wystawienia dokumentu jako Kierownik Ośrodka Szkolenia Kierowców, udzielił pomocy M.K. w wyłudzeniu w Starostwie Powiatowym w B. poświadczenia nieprawdy w postaci decyzji administracyjnej o wydaniu mu, jako osobie, która spełnia określone

przepisami prawa wymogi, prawa jazdy kategorii C+E poprzez wystawienie zaświadczenia nr [...]2, stwierdzającego w swej treści nieprawdę o odbyciu przez M.K. w okresie od 30 marca do 6 maja 2009 roku szkolenia teoretycznego w wymiarze 20 godzin na prawo jazdy kat. C+E, podczas gdy wyżej wymieniony nie odbył szkolenia teoretycznego na tę kategorię, tj. o przestępstwo z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 271 § 1 k.k.,

- 4) w dniu 5 czerwca 2009 roku w P., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w nieustalonej wysokości, będąc osobą uprawnioną do wystawienia dokumentu jako Kierownik Ośrodka Szkolenia Kierowców, udzielił pomocy D.B. w wyłudzeniu w Starostwie Powiatowym w P. poświadczenia nieprawdy w postaci decyzji administracyjnej o wydaniu mu, jako osobie, która spełnia określone przepisami prawa wymogi, prawa jazdy kategorii C+E poprzez wystawienie zaświadczenia nr [...]3, stwierdzającego w swej treści nieprawdę o odbyciu przez D.B. w okresie od 6 maja do 5 czerwca 2009 roku szkolenia teoretycznego w wymiarze 20 godzin na prawo jazdy kat. C+E, podczas gdy wyżej wymieniony nie odbył szkolenia teoretycznego na tę kategorię, tj. o przestępstwo z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 271 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 2 lutego 2024 roku, sygn. II K 448/22, Sąd Rejonowy w P. na mocy art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. umorzył ww. postępowanie karne po uprzednim przyjęciu, że oskarżony nie działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, to jest o czyny z art. 271 § 1 kk. Kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa.

Apelację od tego rozstrzygnięcia wywiódł prokurator, w odniesieniu do każdego z zarzucanych K.C. czynów formułując zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętego za podstawę wyroku poprzez bezpodstawne przyjęcie, że nie działał on w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, a intencją oskarżonego było wyłącznie wystawienie dokumentu stwierdzającego w swej treści nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne, a to faktu odbycia przez kursanta szkolenia teoretycznego i praktycznego na prawo jazdy kat. C+E, podczas gdy z zebranych w sprawie dowodów i ujawnionych okoliczności, w szczególności zeznań świadków wynika, iż działał on w celu osiągnięcia dla siebie jako Kierownika Ośrodka Szkolenia Kierowców K.C. z/s w P. korzyści majątkowej, co w konsekwencji doprowadziło do

zmiany opisów czynów i wyeliminowania z ich kwalifikacji prawnej art. 271 § 3 k.k., a tym samym skutkowało przypisaniem mu sprawstwa przestępstw z art. 271 § 1 k.k. i następnie umorzeniem postępowania. We wnioskach środka odwoławczego wystąpił o zmianę zaskarżonego orzeczenia, skazanie oskarżonego K.C. i wymierzenie mu wskazanych w apelacji kar i środków karnych.

Wyrokiem z dnia 17 maja 2024 roku, sygn. VI Ka 247/24, Sąd Okręgowy w Katowicach zmienił zaskarżone rozstrzygnięcie w ten sposób, że rozstrzygając odnośnie do czynów zarzucanych oskarżonemu w punktach od 1 do 4 aktu oskarżenia (a zatem o przestępstwa z art. 271 § 3 k.k.) na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. umorzył postępowanie karne z uwagi na ich znikomą społeczną szkodliwość, w pozostałej części utrzymując je w mocy.

Kasację od tego prawomocnego rozstrzygnięcia wniósł prokurator, zarzucając rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 115 § 2 k.k., mające istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, polegające na oparciu oceny stopnia społecznej szkodliwości czynów zarzuconych K.C. jedynie na rozmiarze wyrządzonej bądź grożącej szkody i częściowo okolicznościach popełnienia tych czynów oraz na pozaustawowych i irrelevantnych dla dokonania oceny stopnia karygodności czynów przesłankach takich, jak następce zachowania kursantów K.C. i ich odczucia, co skutkowało umorzeniem postępowania z uwagi na znikomy stopień społecznej szkodliwości zarzuconych K.C. czynów, podczas gdy uwzględnienie wszystkich okoliczności popełnienia tych czynów oraz pozostałych elementów wpływających na ocenę karygodności zachowania sprawcy, w tym rodzaju i charakteru naruszonego dobra, wagi naruszonych przez K.C. obowiązków oraz postać zamiaru i motywacja z jaką działał wyżej wymieniony prowadzi do wniosku, że zarzucone mu czyny charakteryzowały się co najmniej większym niż znikomym stopniem społecznej szkodliwości, a w konsekwencji nieuprawnionym było umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k.

W konsekwencji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Stanowisko to poparł prokurator uczestniczący w rozprawie kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja prokuratora okazała się zasadna.

Należy przypomnieć, iż zgodnie z art. 115 § 2 k.k., przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu bierze się pod uwagę m. in. rodzaj i charakter naruszonego lub zagrożonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru czy motywację sprawcy.

Przedstawiając tymczasem powody przyjęcia znikomości społecznej szkodliwości czynów przypisanych K.C., sąd odwoławczy wskazał jedynie na dwa elementy.

Pierwszy, to okoliczności związane ze zdawanym egzaminem. Sąd okręgowy podkreślił, iż nie ustalono, by kursanci, którym oskarżony wystawił zaświadczenia, czy też jacykolwiek inni uczniowie prowadzonej przez niego szkoły jazdy, dążyli do zdania egzaminu „po znajomości” lub dzięki korupcji. Nadto, egzamin obejmował jedynie część praktyczną, co wskazuje, że przy tym rodzaju egzaminu, gdzie przed ubieganiem się o kategorię C+E prawa jazdy każdy ze zdających miał już uprawnienia kategorii „B”, ustawodawca nie widział konieczności sprawdzania wiedzy teoretycznej. Sąd skonstatował, że w rzeczywistości o uzyskaniu uprawnień C+E decydował wynik egzaminu, a nie obecność na zajęciach.

Drugim natomiast elementem mającym dla sądu *ad quem* znaczenie dla oceny stopnia społecznej szkodliwości było to, że oskarżyciel nie był w stanie ustalić wysokości korzyści majątkowej, którą odnieść miał oskarżony i której odniesienie miało być jego celem. Uznał, iż w tej płaszczyźnie oskarżony mógł kreować oszczędności, ale miały one zdecydowanie niewielki rozmiar.

Nadto przywołał okoliczności irrelewantne z punktu widzenia przesłanek określonych w art. 115 § 2 k.k.

Trafnie zatem prokurator w kasacji wskazał, iż Sąd Okręgowy w Katowicach zupełnie pominął takie elementy, jak rodzaj i charakter naruszonego dobra, wagę naruszonych przez K.C. obowiązków oraz postać zamiaru i motywację, z jaką działał oskarżony – chęć osiągnięcia korzyści majątkowej, zamiar, z jakim działał (bezpośredni, kierunkowy).

To zaświadczenia wydawane przez K.C. uprawniały do przystąpienia do egzaminu, a następnie były jednym z elementów składających się na możliwość wydania przez właściwy organ pozytywnej decyzji o uzyskaniu przez kursanta uprawnień do kierowania pojazdami danej kategorii. Słusznie skarżący wskazał także, iż nie można zgodzić się z bagatelizowaniem przez sąd odwoławczy doniosłości części teoretycznej kursu na prawo jazdy kat. C+E. Jako przykłady odrębnych regulacji w tym zakresie, w porównaniu do przepisów dotyczących osób uprawnionych do kierowania pojazdami kategorii B, wskazać można na przewidziane w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym (stan prawny na dzień 5 października 2005 roku, Dz.U.2005.108.908 t.j. z dnia 2005.06.20) unormowania dotyczące choćby tylko maksymalnej dopuszczalnej prędkości poszczególnych pojazdów (art. 20), sposobu zachowania przez kierującego takim pojazdem wyprzedzanym (art. 24 ust. 6), zasad i warunków tworzenia zespołu pojazdów (art. 62) czy reguł przewożenia osób w przyczepie (art. 63 ust. 3). Zasady te niewątpliwie mogą mieć istotny wpływ na zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Wystarczająco zatem prokurator wykazał w kasacji, iż oceniając ów stopień społecznej szkodliwości przypisanych K.C. czynów Sąd Okręgowy w Katowicach nie uwzględnił elementów wymaganych przez art. 115 § 2 k.k., jednocześnie biorąc pod uwagę inne, niemieszczące się w zamkniętym katalogu tego przepisu. Trafnie też na potwierdzenie swojej argumentacji przywołał postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 stycznia 2017 roku (IV KK 260/16, LEX nr 2192655), zgodnie z którym naruszenie art. 115 § 2 k.k., a więc naruszenie prawa materialnego może mieć miejsce wówczas, gdy sąd w swej ocenie pominie którykolwiek z wymienionych kwantyfikatorów lub weźmie pod uwagę okoliczność, która nie jest wymieniona w art. 115 § 2 k.k. i nada jej wagę, oceniając społeczną szkodliwość czynu. Każda z wymienionych przepisie okoliczności cechuje się prawną doniosłością i ocena sądu powinna mieć charakter kompleksowy, uwzględniający wszystkie wymienione faktory, nie należy przy tym nadawać pierwszeństwa jednym z nich kosztem innych, uwzględniając także, w ograniczonym zakresie, podmiotową stronę zachowania oskarżonego (zbieżnie również: postanowienie SN z dnia 20 stycznia 2017 r., IV KK 451/16, LEX nr 2241400; postanowienie SN z dnia 7 czerwca 2017 r., III KK 118/17,

LEX nr 2350659; postanowienie SN z dnia 29 czerwca 2021 r., III KK 49/21, LEX nr 3358972; postanowienie SN z dnia 6 grudnia 2022 r., II KK 477/22, LEX nr 3558761; wyrok SN z dnia 7 lutego 2024 r., I KA 13/23, LEX nr 3670020, zasoby SN).

W efekcie przyjąć więc należało, iż sąd odwoławczy dopuścił się rażącego naruszenia prawa materialnego, a opisane uchybienie miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, gdyż doprowadziło do umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. Skutkowało to zatem koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Okręgowy w Katowicach w postępowaniu tym powtórnie rozpozna apelację prokuratora, dbając przy tym o należyte respektowanie tak norm proceduralnych, jak i materialnych, a w sytuacji sporządzania pisemnego uzasadnienia wyroku okoliczności te przedstawi we właściwy sposób. W razie dokonywania oceny szkodliwości społecznej czynów oskarżonego K.C. sąd odniesie się do wymagań stawianych przez art. 115 § 2 k.k., uwzględniając uwagi przedstawione w niniejszym uzasadnieniu, a w przypadku uwzględnienia apelacji prokuratora i stwierdzenia potrzeby skazania oskarżonego, pamiętał będzie o regulacji przewidzianej w art. 454 § 1 k.p.k.

Anna Dziergawka Ryszard Witkowski Adam Roch

[WB]

r.g.